

Kriminologiska institutionen

Mord och dråp i Sverige, England och USA

En komparativ studie

Examensarbete 15 hp

Kriminologi
Kriminologi III (30 hp)
Höstterminen 2011
Matilda Lindblom

Sammanfattning

Upp- och nedgångar inom utvecklingen av andelen mord och dråp i olika länder har lett till en rad diskussioner bland forskare. Vilken eller vilka faktorer som kan förklara utvecklingen och trender har spekulerats mycket i. Syftet med studien är att belysa och beskriva utvecklingen av mord och dråp i Sverige, England och USA, samt diskutera orsaker till de skillnader och likheter som framkommer. Detta gjordes genom att framställa diagram av dödsorsaksstatistik och/eller polisstatistik i respektive land. Dessutom är avsikten att försöka förklara denna utveckling utifrån tidigare forskning på området, och även studera olikheterna i utveckling, trender och nivåer mellan dessa länder och utifrån detta göra en jämförelse.

Undersökningen är av internationell och komparativ karaktär, där jag har valt att studera och jämföra Sverige med ett europeiskt och ett utomeuropeiskt land, England och USA. Statistiken hämtades från några av de statistiska databaser som finns i respektive land och utifrån dessa data framställdes diagram för var och ett av länderna, men även en sammanställning av alla tre länder. Utvecklingen sträcker sig över en 25-års period för att förändringar i utvecklingen ska vara synbara. Analysen baseras sedan på forskningslitteratur, både för att konfirmera resultatet, men också för att en adekvat tolkning av utvecklingen (speciellt på senare år) ska kunna göras. Olika tolkningar inom forskningen ställdes sedan mot varandra för att se om vissa faktorer bättre kan beskriva utvecklingen och nivåer, i jämförelse med andra faktorer.

Målet som var att belysa skillnader och likheter av utvecklingen mellan länderna utifrån forskningslitteraturen, resulterade i mycket spridda förklaringar. Endast en faktor för att beskriva utvecklingen verkar inte finnas. Analysen och diskussionen av resultatet visar att olika faktorer var för sig kan förklara utvecklingen till viss del, men att en kombination av faktorerna antagligen är att utgå ifrån när utvecklingen och nivåer ska tolkas. Utifrån den rådande forskningslitteraturen förklaras liknande trender från olika länder med olika faktorer medan andra typer av förklaringar blir gällande för jämförelsen mellan länderna. Det argumenteras för att bland annat ekonomiska förhållanden, politiska skillnader, vapenfrekvensen och kulturella olikheter kan ligga till grund för den diskrepans som föreligger mellan länderna.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING.....	5
1.1 PROBLEMFÖRMULERING OCH SYFTE.....	6
1.1.1 Frågeställningar:.....	6
1.1.2 Definitioner.....	6
2. TIDIGARE FORSKNING.....	7
2.1 UTVECKLINGEN I RESPEKTIVE LAND.....	7
2.2 POLITISK BETYDELSE.....	8
2.3 ALKOHOLKONSUMTION.....	9
2.4 VAPENINNEHAV.....	9
2.5 MEDICINSK UTVECKLING.....	11
3. TEORI.....	11
3.1 SOCIAL DESORGANISATION.....	11
3.2 ANOMI.....	12
3.3 STRAIN.....	12
4. METOD.....	13
4.1 VAL AV LÄNDER.....	13
4.2 VAL AV METOD.....	13
4.3 MATERIAL.....	14
4.4 VAD INNEFATTAR STATISTIKEN?.....	16
4.5 METODOLOGISKA PROBLEM.....	16
4.6 VALIDITET OCH RELIABILITET.....	17
5. RESULTAT.....	18
6. ANALYS.....	22
6.1 SVERIGE.....	22
6.2 ENGLAND.....	24
6.3 USA.....	25
6.3.1 DISKUSSION OM NEDGÅNGEN.....	26
6.4 KOMPARATIVT.....	27
6.5 SAMMANSTÄLLNING.....	31
7. DISKUSSION.....	32
7.1 FRAMTIDA FORSKNING.....	34
8. REFERENSER.....	35
8.1 ÖVRIGA REFERENSER.....	38
9. BILAGOR.....	40
BILAGA 1.....	40
BILAGA 2.....	41
BILAGA 3.....	42

<u>BILAGA 4.....</u>	<u>43</u>
<u>BILAGA 5.....</u>	<u>44</u>
<u>BILAGA 6.....</u>	<u>45</u>

1. Inledning

Mitt intresse för brottslighet och främst mord och dråp tar sin början för några år sedan när jag bodde utanför Philadelphia i USA. I skolan fick vi som uppgift att läsa den lokala morgontidningen under en vecka och det slog mig då att det verkade begås minst ett mord eller dråp per dag i Philadelphia. Efter att uppgiften hade slutförts fortsatte jag att läsa tidningen och fick känslan av att detta inte var något tillfälligt, utan istället relativt vanligt. När jag flyttade tillbaka till Sverige jämförde jag mycket av det jag varit med om och fick känslan av att denna typ av brott inte inträffade i samma utsträckning i Sverige. Jag har sedan dess funderat över vad som ligger bakom skillnader i mordfrekvensen mellan länder.

Frågan om hur och varför brottslighet uppstår har länge sysselsatt forskare, som försöker klarlägga orsakerna bakom detta. Dock har jag efter att ha studerat kriminologi under en längre tid förstått att det inte existerar endast en förklaringsmodell för kriminalitet. Olika brott kan kräva olika förklaringar, men det förekommer även variationer inom samma kategori. Det verkar inte heller ovanligt att utvecklingen och förklaringar för olika länder skiljer sig åt även om brottet definieras som det samma. Mord (och dråp) anses tillhöra ett av de grävsta traditionella brotten¹ och möjliga faktorer till varför dessa begås har studerats i stor utsträckning. Forskare är oense om vilken faktor som har störst inflytande men många anser ändå att flera aspekter är viktiga att undersöka, då det sällan endast föreligger en orsak till sociala fenomen (Beeghley, 2003, s. 20). Flera orsaker bör därför beaktas för att brottslighet ska kunna förstås och förklaras.

Anledningen till att det fokuseras på mord och dråp i denna studie är då jag anser det viktigt att ta del av hur utvecklingen ser ut och hur dessa grova brott uppstår, men också för att tillgängligheten och kvaliteten för mord- och dråpstatistiken är relativt hög (Kauzlarich & Barlow, 2009, s. 45). En jämförelse mellan länderna är därför möjlig, då få mord går oupptäckta och utvecklingen antagligen ger en rättmätig bild av hur det verkligen ser ut. Forskning på området kommer antagligen inte generera endast en slutsats till varför mord och dråp begås eller varför trender, utvecklingen och nivåer skiljer sig åt mellan länder, men genom denna studie tänkte jag försöka ge en övergripande bild av forskningslitteraturen på detta område. Främst har forskning om Sverige, England och USA valts, men till viss del har även litteratur som uppmärksammar jämförelser mellan ett av dessa tre länder och andra länder i västvärlden tillämpats. Detta då jag

---

¹Med traditionella brott avses våldsbrott samt brott mot egendom (Westfelt & Estrada, 2005, s. 21).

anser att jämförelser mellan vissa andra länder även borde kunna gälla som förklaring.

1.1 Problemformulering och syfte

Det kan vara problematiskt att jämföra brottsstatistik länder emellan, då rättsliga och statistiska förhållanden, samt anmälningsbenägenheten kan te sig olika från land till land. Dock är det inget annat brott som kan mätas lika precist som mord och dråp. Anledningen till detta är att mörkertalet för mord och dråp är mycket litet (Westfelt, 2001, s. 67) där de flesta fall alltså kommer till kännedom. Statistiken inom området kan även vara relevant att använda som en indikation för andra typer av våldsbrott, men i denna studie läggs koncentrationen endast på mord och dråp, då svårigheter annars kan uppstå när en gräns ska sättas för vad hela kategorin våldsbrott innebär. Detta skulle kunna leda till att fler möjliga förklaringar måste tas hänsyn till, vilket skulle göra studien större än den redan är.

Syftet med denna uppsats är att belysa och beskriva utvecklingen av mord och dråp i Sverige, England² och USA, samt diskutera orsaker till de skillnader och likheter som framkommer. Detta görs med hjälp av teorier och förklaringar som hämtats från tidigare forskning. Uppsatsen syftar inte till att empiriskt pröva förklaringar till att utvecklingen ser ut som den gör, utan istället kritiskt granska analyser av mord- och dråputvecklingen i aktuell forskningslitteratur på området.

1.1.1 Frågeställningar:

1. Hur ser utveckling ut för mord och dråp under de senaste 25 åren i Sverige, England och USA?
2. Vilka skillnader och likheter finns i utvecklingen i Sverige, England och USA?
3. Vilka faktorer skulle enligt forskningslitteraturen kunna förklara denna utveckling och nivåer?

1.1.2 Definitioner

---

² Observera att statistiken från England även innefattar Wales. Nationerna som ingår i Storbritannien har olika statistiska databaser, där mord- och dråpstatistiken för England och Wales har slagits samman (Richards, 1999, s. 10-14). Jag valde därför att även ta med Wales i min undersökning, då det hade blivit problematiskt att sortera bort de fall av mord och dråp som under varje år har begåtts i Wales, eftersom det inte framgår i statistiken vilka fall som tillhör Wales.

Definitionerna av mord och dråp i de tre länder jag ämnar undersöka bör här behandlas, för att understryka likheterna av begreppet. Genom detta kan en komparativ studie genomföras utan att behöva beakta avvikelser i definitionen. Sveriges definition består av två ord, mord och dråp, medan både England och USA ofta använder endast *homicide* för att förklara båda lagöverträdelsena. Definitionerna hämtas från den statistiska databas som jag använder för att få fram statistik över mord och dråp i respektive land. Däremot kan det föreligga olikheter i kulturella förklaringar av mord men dessa ska inte blandas ihop med det som faktiskt räknas som mord och dråp i polis- samt dödsorsaksstatistiken. Sveriges definition av mord och dråp är ett ”uppsåtligt våld mot någon annan som har lett till döden och som av rättsväsendet bedömts som kriminell” (Brå-rapport 2008:23, s. 58). Englands definition av *homicide* som ”the culpable action of murder or manslaughter“ (Richards, 1999, s. 3) liknar Sveriges definition då det måste föreligga en uppsåtligt dödlig handling, vilket även kan ses i USAs definition av *homicide* som lyder: “the willful killing of one human being by another” (Federal Bureau of Investigation, Uniform Crime Reports, 2010).

2. Tidigare forskning

I detta avsnitt ska det redogöras för tidigare forskning på området. Mord- och dråputvecklingen i Sverige, England och USA kommer först att ligga i fokus var för sig för att sedan studeras tillsammans utifrån komparativ forskningslitteratur.

2.1 Utvecklingen i respektive land

Sveriges mord- och dråputveckling kan följas tillbaka till 1700-talet och förändringarna över denna period är förhållandevis små. En av de utmärkande perioder, som von Hofer (2003) tar fasta vid är uppgången av andelen mord och dråp som drabbade Sverige efter 1950-talet. von Hofer menar att denna uppgång beror på att befolkningen började konsumera mer alkohol men också att fler blev återfallsförbrytare (von Hofer, 2003, s. 3-4). Efter 1980-talet stabiliserades dock denna nivå (Westfelt, 2001, s. 67-68).

Detta har även präglat mord- och dråpfrekvensen i England under de senaste decennierna. Statistiken visar en nästintill konstant ökning av mord och dråp. England har jämförts med andra västeuropeiska länder och en skillnad har kunnat konstateras. Englands utveckling hade en uppgång under slutet av 90-talet och början av 2000-talet medan många andra länder upplevde en

nedgång under denna tid (Shaw et al, 2000, s. 3-4). Trots den ständiga ökningen av mord och dråp som England har erfarit fram till mitten av 2000-talet, har det mesta av uppmärksamheten tillskrivits bland annat USAs nedgående trend (Helmuth, 2000, s. 582-585).

USA drabbades under 1960-talet av en relativt kraftig uppgång av andelen mord och dråp, från 4 per 100,000 till ca 10 per 100,000. Under 80-talet stabiliserades denna nivå för att sedan på 90-talet präglas av en nedgång, som medfört stor debatt i USA. Forskare är oense om huruvida nedgången beror på demografiska, ekonomiska, eller sociala och kulturella faktorer (Kauzlarich & Barlow, 2009, s. 46).

2.2 Politikens betydelse

Det har framkommit motsägelsefulla resultat inom forskning om mord och dråp. Vissa forskare tror att utvecklingen beror på de lagar och regler som föreligger i ett land, då länder skiljer sig åt vad gäller politiskt ställningstagande, medan andra anser att det är de ekonomiska förhållandena i landet som bidrar till utvecklingen (Hall & McLean, 2009, s. 1-2). Båda faktorerna skulle kunna vara en del av politikens inflytande på både rättssystemet och ekonomin, vilket tidigare forskning har försökt förklara.

Mordutvecklingen i Sverige, England och USA har fått många förklaringar. I *A Tale of Two Capitalisms* (2009) anser forskare att det finns en indirekt koppling mellan politiska beslut angående ekonomi och mordstatistiken. Länder som utövar en mer nyliberal politik verkar ha en högre mordfrekvens än länder som bedriver en mer socialdemokratisk politik³ (Hall & McLean, 2009, s. 19). Den politiska nyliberalistiska grundteorin är att det är upp till individen att ta ansvar för sitt eget liv medan det enligt den socialdemokratiska teorin är de som sitter i makten som har ett ansvar att försöka tillfredsställa alla och minska inkomstklyftorna. Nyliberalism innefattar ofta en politik som ökar inkomstklyftor och som följd tilltar även den relativa fattigdomen (a.a., s. 4).

Många europeiska länder har länge utövat en socialdemokratisk politik, men bland annat England började under mitten av 70-talet anta en mer nyliberal politik även om den socialdemokratiska sidan fortfarande har varit dominerande (Hall & McLean, 2009, s. 16). Enligt vissa forskare ledde förändringen till att mordfrekvensen ökade, då den ekonomiska hjälpen minskade. Dock sjönk sedan andelen mord och dråp något igen (a.a., s.16-17).

---

³ Den socialdemokratiska politik som nämns i detta arbete innefattar välfärdsstater, där ekonomiska förhållanden i landet är relativt stabila och jämlika (Hall & McLean, 2009, s. 5).

2.3 Alkoholkonsumtion

Viss forskning menar att alkoholkonsumtion har betydelse för mord- och dråputvecklingen, då utvecklingen för dessa två verkar korrelera. När alkoholkonsumtionen i Sverige har varit nere på sina lägsta nivåer, under motbokstiden, tycks även mordfrekvensen ha sjunkit (von Hofer, 2008). Dock menar Olsson (2001) att sambandet inte gäller under perioden efter 1970-talet eftersom alkoholkonsumtionen minskade samtidigt som mord- och dråpfrekvensen ökade (Olsson, 2001 s.17).

Lenke (1989) har försökt förklara mord- och dråputvecklingen med alkoholkonsumtion men menar istället att det är ökningen av just det offentliga drickande som bidragit till en ökning av våldsbrott och därför även mord och dråp. Det offentliga drickandet har blivit allt vanligare i och med att fler går ut och roar sig (Lenke, 1989, s. 2) och det är förtäringen av alkohol i samspel med andra individer som får vissa människor att bli aggressiva och begå dessa brott. Enligt denna forskning finns det en relation mellan alla våldsbrott och mord och dråp (a.a, s. 2). När fler utsätts för våld kan man tänka sig att chansen ökar för att fler även kommer att dö av detta våld. Tidigare forskning pekar således på att alkoholkonsumtionen är en förklaringsfaktor till utvecklingen som speglar Sveriges mord- och dråputveckling. Det finns dock en viss problematik i att applicera denna förklaring på utvecklingen i USA, då alkoholkonsumtion i relation till mord och dråp inte tycks ha fått samma uppmärksamhet i detta land som i Sverige och i England.

2.4 Vapeninnehav

En sida av forskningen anser att mord- och dråputvecklingen är vapenrelaterad⁴, och påvisar att vapeninnehav (i form av skjutvapen) och mordfrekvens korrelerar. Länder med fler licenserade skjutvapen har en högre andel mord och dråp per invånare än andra länder. Enligt en komparativ studie som utförts på området är vapensituationen en av orsakerna till att mordfrekvensen är avsevärt högre i USA än i andra länder i västeuropa och Kanada (Killias, 1993 s. 289-290). USA är ett land med en liberal skjutvapenpolitik och detta ska enligt forskning vara den huvudsakliga orsaken till att fler mord begås där än i andra länder med mer restriktiva skjutvapenlagar (a.a, s. 298); antagligen på grund av att tillgången till skjutvapen är större. Statistik över vapeninnehav illustrerar vilken inverkan en legalisering av skjutvapen kan tänkas ha på mord- och

---

⁴ Med vapenrelaterat åsyftas, i denna studie, skjutvapen.

dråpstatistiken. Denna jämförelse är gjord mellan statistik på legala skjutvapen per hushåll och mord- och dråpfrekvensen i respektive land. Resultatet visar att de länder där förfogandet av skjutvapen är omfattande, har en större andel mord och dråp i jämförelse med de länder där en mindre andel legala skjutvapen finns registrerade. Slutsatsen som dras är att mord- och dråpnivån i USA är vapenrelaterad (Killias, 1993, s. 298-300).

USA har jämförts med bland annat Sverige och England, där innehavet av skjutvapen inte är lika utbrett och där mord-och dråpfrekvensen är avsevärt lägre. Studien har undersökt hur många mord och dråp som begås med skjutvapen och resultatet visar att USA har högst frekvens av detta. Dock utesluter Killias (1993) inte att en tredje variabel kan ligga bakom den höga nivån och menar därför att det med säkerhet inte går att fastställa att endast innehavet av skjutvapen bidrar till en högre mordfrekvens, men det verkar ändå kunna påverka förekomsten av mord (Killias, 1993 s. 304).

Ytterligare studier på området har jämfört USA med Kanada, gällande vapenfrekvensen och kommit fram till att Kanadas restriktiva vapenlagar (angående skjutvapen) också bidrar till en mindre andel mord och dråp med skjutvapen (Lester, 2009, s. 100-101). Generellt sett begås det i Kanada färre mord och dråp per 100 000 och en större andel av dessa utförs med andra metoder än skjutvapen, medan skjutvapen är det vanligaste vapnet som används för mord och dråp i USA. Vissa stater i USA är mer restriktiva än andra men det behöver inte hindra medborgarna från att införskaffa sig ett skjutvapen i en annan stat på lagligt vis. Enligt studien kan detta vara orsaken till att USAs mord- och dråpnivåer ligger mycket högre än Kanadas. Det är vanligare att fler faller offer för mord och dråp när gärningspersonen använder sig av skjutvapen, än när andra metoder begagnas (a.a., s. 104), vilket i så fall kan ge upphov till en högre andel mord och dråp i länder där skjutvapen är legaliserat i större utsträckning och används mer frekvent.

Dock ifrågasätter andra forskare resultatet och menar att det kan finnas fler faktorer som påverkar och att dessa inte ska utelämnas när utvecklingen av mord och dråp studeras. Enligt Lester (2009) kan något slags samband mellan mord och innehavet av skjutvapen konstateras, eftersom restriktiva lagar mot skjutvapen verkar bidra till att färre mord och dråp begås, men detta kan inte med säkerhet fastslås. De metoder som tidigare forskning har använt sig av och de specifika befolkningsgrupper som studerats för att påvisa skjutvapenfrekvensens roll, kan ha varit avgörande för resultatet (Lester, 2009, s. 113).

2.5 Medicinsk utveckling

Enligt tidigare studier har mord- och dråputvecklingen påverkats i nedåtgående riktning genom en förbättring av medicinsk teknologi (Harris et al, 2002, s. 136). Tillgängligheten av vård och utvecklingen inom vården gör att fler liv kan räddas. Tack vare framsteg inom den medicinska tekniken kan händelser som tidigare har lett till ett mord numera stanna vid ett försök till mord eller dråp (a.a., s. 131). Tillgången av sjukhussängar och psykiatriker, i ett område eller land, kan vara av stor vikt för hur mord- och dråpfrekvensen ter sig i regionen (a.a, s. 132). Enligt Harris et al (2002) har den oberoende variabeln strukturell fattigdom studerats för att undersöka om den medicinska teknologin har gett upphov till någon skillnad. Variationer mellan stater och områden har tagits i beaktande där det visat sig att de fattigare regionerna med sämre tillgång till vård även har haft en högre andel mord och dråp (Harris et al, 2002, s. 132) och den medicinska utvecklingen kan därför ses som en av förklaringarna till mord- och dråputvecklingen.

Faktorerna som framkommit i detta avsnitt ska belysas närmare i analysdelen, där motsägelsefulla förklaringar och eventuella samband kommer diskuteras.

3. Teori

I detta avsnitt avser jag att beskriva vilka teorier som enligt forskningslitteraturen ofta tillämpas på mord- och dråputvecklingen i länderna och vid jämförelser mellan länder. Jag har valt att endast ta upp de teorier som nämns i litteraturen eftersom jag i min frågeställning utgår ifrån att förklara utvecklingen utifrån tidigare undersökningar, där mycket av forskningen om mord och dråp använder sig av samma teorier. Teorierna ska främst förklaras för att sedan i analysdelen appliceras på utvecklingen för mord och dråp i Sverige, England och USA.

3.1 Social desorganisation

Forskare menar att socialt kapital är en väsentlig faktor för att studera mord- och dråpfrekvenser, där fokus ligger på ett engagemang och förtroende mellan samhällets medborgare. I och med detta är social desorganisation och kontrollen i samhället av betydelse. När samhället är oorganiserat uppstår ofta oviljan att delta i övervakning av andra samhällsmedborgare, medan tillgången till offentliga aktiviteter kan bidra till att medborgarna knyts samman och en organisering av samhället uppstår. Mycket forskning pekar på att social desorganisation är en av

de främsta anledningar till att våldsbrott begås och menar att även mord och dråp är ett resultat av detta (Rosenfeld et al, 2001, s. 286). Utifrån social desorganisation begås färre mord och dråp i de områden där allmänheten har förtroende för varandra och engagemanget är högt, oberoende av vilka sociodemografiska/ekonomiska förhållanden som föreligger i området (a.a., s. 300). Teorin kan alltså inte förklara brottslighet på en individnivå, eftersom det med stor sannolikhet inte är alla individer som lever i oorganiserade samhällen som begår brott.

3.2 Anomi

Durkheims teori om anomi tycks även tillämpas flitigt i litteraturen för att förklara mord- och dråputvecklingen. Anomi beskriver upplösningen av sociala band mellan individen och samhället, i de fall där samhällets normer och värderingar inte passar individens normer. Ett för strikt samhälle kan ge upphov till denna typ av upplösning, där individens omständigheter inte passar samhällets normer och individen kan komma att känna sig utanför (Durkheim, 1933, s. 70-73). Teorin har i tidigare forskning anpassats på mord- och dråpnivåer, där känslan av ett avvisande av samhället får många att känna sig pressade till att begå brott och en ökning av brott kan då observeras (a.a., s. 72-73). Forskningen om anomi syftar till att förklara brottslighet på en strukturell nivå, där samhällets uppbyggnad anses vara orsaken till att brottslighet uppstår. Det brottsliga beteendet uppkommer genom den modernisering som samhället upplever där vissa normer upplöses eller blir oklara för vissa individer, vilket kan leda till att de börjar göra uppror mot samhället (a.a., s. 1-4) till exempel genom att begå brott.

3.3 Strain

Merton (1938) vidareutvecklade Durkheims idéer om anomi och applicerade dessa på det amerikanska samhället i en teori som har kallats strainteorin. Enligt strainteorin kan brottsligheten i samhället förklaras med de resurser som befolkningen erbjuds. Merton menar att samhället delas upp i grupper, där vissa inte har tillgång till resurserna för att nå sina eller samhällets mål, vilket skapar frustration (Merton, 1938, s. 674). Enligt teorin är ojämlika förhållanden bidragande till en ökad kriminalitet (Williams & McShane, 1998, s. 113-114). Den sociala strukturen är i detta avseende viktig att uppmärksamma då människor som inte har tillgång till vissa medel kan känna sig utanför i samhället, aggressivitet uppstår och genom detta kan våldsbrotten öka och därmed även mord- och dråpfrekvensen (Shaw et al, 2000, s. 2).

4. Metod

I följande del presenteras valet av länder och metod och vad en komparativ ansats innebär. Även relevanta metodologiska aspekter kommer att redogöras för. Statistikens omfattning och vad den innehåller är viktigt att nämna för att påvisa att en jämförelse mellan dessa länder är möjlig. De problem som kan uppstå med metoden under studiens gång ska även tillägnas plats.

4.1 Val av länder

Sverige, England och USA har valts för att jämföra Sverige med ett europeiskt och ett utomeuropeiskt land. Detta val har gjorts dels eftersom dessa tre länder anses tillhöra västvärlden (trots att det kan argumenteras för deras kulturella olikheter), dels för att både England och USA är engelskspråkiga nationer där mycket av litteraturen är skriven på engelska och därmed förståelig för mig. Jag anser därför att dessa länder är mest lämpliga att undersöka för att jag ska kunna ta till mig informationen. Det kan dock tänkas att USA har genererat mer forskning på området på grund av att fokus i många fall ligger på just detta land, men också då USAs befolkning är större än både Sveriges och Englands populationer.

4.2 Val av metod

För att utföra denna studie kommer jag att begagna en kvantitativ metod, där jag ämnar samla in numeriska data, för att kunna mäta utvecklingen i vart och ett av länderna och sedan jämföra utvecklingen och nivåerna som kommer att skildras i flera diagram (Bryman, 2001, s. 77). I mycket av den kvantitativa forskningen står kausalitet i centrum; en teori om orsakssamband enligt vilken vi behöver mäta fler företeelser för att förstå dess orsak och verkan. Med andra ord är det väsentligt att hitta förklaringen till resultatet av mätningen (Bryman, 2001, s. 92). Tidigare forskning som har genomförts på området har försökt förklara utvecklingen av mord och dråp och i denna undersökning ska många av de faktorer som möjligen kan påverka utvecklingen av mord och dråp belysas. Jämförelser av utveckling, trender och nivåer kommer att göras med hjälp av forskningslitteratur. Det är viktigt att begreppen har samma innebörd vid en jämförelse mellan länder (Barclay & Tavares, 2000, s. 3). Mord och dråp har därför i föregående avsnitt definierats där en relativ samstämmighet mellan Sverige, England och USA har kunnat konstateras.

I studien används sekundärdata, vilket innebär att informationen redan existerar och inte

samlas in genom en egen undersökning (Maxfield & Babbie, 2008, s. 333). Myndigheter i de tre länderna som avses studeras, har samlat in data för antalet mord och dråp som har begåtts under åren. Det är genom dessa data som en sammanställning kommer att göras, där antalet brott inom kategorin mord och dråp divideras med befolkningsstorleken och multipliceras med 100 000, för att få fram andelen mord och dråp per 100 000 invånare, så att diagrammen över länderna ska kunna jämföras. I och med detta blir jämförelserna rättvisande, eftersom antalet mord och dråp annars kan vara beroende av befolkningsstorleken och därför ge en snedvriden bild över skillnaden mellan länderna. Sekundäranalysen, med fokus på en kvantitativ metod, gör det möjligt att genomföra en longitudinell studie under en 25-års period (Bryman, 2001, s. 208-209) då insamlad data från föregående år redan existerar.

4.3 Material

Statistiken som används hämtas ifrån dödsorsaksstatistiken i Sverige och polisstatistik i England och USA och används i resultatdelen för att skapa grafer över hur mord- och dråputvecklingen ser ut i respektive land. I dödsorsaksstatistiken redovisas en mängd olika dödsorsaker, däribland mord och dråp. En fördel med denna statistik är att den är relativt tillförlitlig, eftersom mord- och dråpkategorin är internationellt standardiserad, där utvecklingen respektive nivåer kan jämföras länder emellan (Westfelt, 2001, 67).

Insamling av dödsorsaksstatistik i form av mord och dråp är svåråtkomlig för England, och på grund av detta har istället polisstatistik begagnats. För att påvisa tillförlitligheten av denna statistik, kommer ett diagram att framställas, där utvecklingen och nivåerna liknar varandra⁵. Detta gör att även polisstatistik kan användas som en indikator för utvecklingen i respektive land, vilket gör det möjligt att jämföra dödsorsaksstatistik från Sverige med polisstatistik från länder som England och USA. Dödsorsaksstatistiken i USA sträcker sig endast fram till år 2007, vilket medför att denna statistik skulle behöva kompletteras med polisstatistik för att en lika lång tidsrymd ska föreligga för alla de länder som jämförs. Endast en typ av statistik kommer att användas från respektive land i jämförelsen och därför har jag valt polisstatistik för hela utvecklingen i både England och USA, då denna data sträcker sig fram till år 2009. Först måste det dock kunna konstateras att dessa två typer av statistik kan likställas.

Jag använder mig trots detta av dödsorsaksstatistik för att titta på Sveriges utveckling,

---

⁵ Se Bilaga 2.

eftersom jag anser den vara mer tillförlitlig för Sverige. I Sverige måste händelsen rapporteras som mord för att få utredas som detta (BRÅ-rapport 2003:4, s. 3). Det kan därför fastställas vid ett senare skede att dödsfallet inte handlade om något brott. Anmälningar om mord och dråp till polisen och polisstatistik kan därför även innehålla de brott som enbart är försök till mord men inte fullbordade, vilket gör att den statistiken i Sverige oftast innehåller fler mord och dråp än vad som är fallet (a.a., s. 7). England har däremot uppdaterat sin polisstatistik och även om alla händelser kanske inte är mord eller dråp, har vissa ändå sorterats ut i efterhand⁶ och är därför relativt tillförlitlig.

Polisstatistiken från England är av den uppdaterade versionen, vilket betyder att dåd som först betecknades som mord eller dråp, men som visade sig felaktigt bedömda, i en senare version har avskrivits och statistiken angående antalet mord och dråp har därför i den senare versionen korrigerats. Den uppdaterade statistiken torde vara tillförlitlig då en genomgång har gjorts beträffande offrets död, vilket har bidragit till att polisen har avskrivit vissa händelser som brott (Coleman & Osborne, 2009, s. 9), och därefter omformat innehållet i statistiken. Polisstatistik kan därför nyttjas för utvecklingen inom traditionellt grov brottslighet, så som mord och dråp (Westfelt & Estrada, 2005, s. 21), när de flesta brott inom denna kategori upptäcks och konfirmeras.

Data från dödsorsaksstatistiken och polisstatistiken har samlats in från varje år, i en 25-års period, för att diagram ska kunna framställas som uppvisar utvecklingen och trender i Sverige, England respektive USA. En jämförelse av mord- och dråputvecklingen är svårtolkad när man betraktar dem under en kort tid (Westfelt & Estrada, 2005, s. 38), och därför kommer jag att studera hur utvecklingen ser ut under en 25-årsperiod för att kunna se variationerna i det stora hela. Ett längre perspektiv skulle säkert ge fler förklaringar, men en avgränsning krävs för att materialet inte ska bli för stort (Bryman, 2001, s. 111-112).

Utvecklingen ska diskuteras med tidigare forskning på området som underlag. Det finns med stor sannolikhet inte ett entydigt svar att tillgå om varför utvecklingen ser lika eller olika ut mellan länderna, utan istället ska dessa förklaras utifrån de tolkningar som har fått mycket stöd i litteraturen. Kriminologiska teorier som är relevanta inom ämnet skall tas upp, för att se vilka teorier inom kriminologin som kan appliceras på denna typ av brottslighet och dess utveckling. Grafer framställs med hjälp av de statistiska siffror som finns tillgängliga och beskrivs sedan med

---

⁶ Se Bilaga 3.

forskningslitteratur och teorier. Dock är det möjligt att tillgången till litteratur och material för att förklara senare år är liten, men tidigare forskning och teorier bör även kunna ligga till grund för tolkningen av senare års utveckling.

4.4 Vad innefattar statistiken?

Brott i största allmänhet kan vara komplicerade att jämföra i en komparativ ansats mellan länder. Dock anses mord och dråp vara lättare att mäta och jämföra, i ett internationellt perspektiv, än andra kriminella handlingar (Westfelt & Estrada, 2005, s. 38). Mord definieras vanligen som att någon bragts om livet uppsåtligt och denna definition delas av många länder. I vissa länder finns det emellertid tillfällen då det är tillåtet att avsiktligt döda. Dödsstraff, nödvärn, hedersmord eller krig är inom många kulturer och samhällen exempel på legala situationer att döda (Kauzlarich & Barlow, 2009, s. 44-45).

De flesta länder i västvärlden har en lag om att hedersmord inte är en godtagbar ursäkt för att beröva någon livet. Användandet av nödvärn kan i vissa sammanhang ses som mer acceptabelt, även om man uppsåtligt dödar någon i självförsvar (Kauzlarich & Barlow, 2009, s. 44-45). Trots att dessa utspelar sig under olika omständigheter kan båda handlingarna kategoriseras in under mord och dråp. Däremot har mord i krig tilldelats en egen statistik kategori i västländer, vilket antagligen är fallet då det föreligger som något ofrånkomligt i krig och därför inte ska blandas ihop med andra mord som begås. I USA har man t ex inte räknat med dem som dödades i terroristattacken mot World Trade Center, 2001, i statistiken för mord och dråp, trots att det är mord. Dessa räknas istället som mord i krig (Hall & McLean, 2009, s. 1).

Dödsstraff skulle också kunna ses som en form av mord som har avskaffats i många länder i västvärlden, men fortfarande existerar i andra. Detta straff finns och används i viss utsträckning än idag i vissa stater i USA, dock bidrar detta inte till att statistiken för mord ökar. Denna typ av "mord" som straff är avsiktligt dödande av annan person men hamnar inte i brottsstatistiken, då påföljden ges samtycke och anses vara en legitim metod för att straffa förövare som begått en viss typ av brott (O'Kane, 2005, s. 20).

4.5 Metodologiska problem

Ett problem med denna undersökning är att den sträcker sig enda fram till år 2009. Tillförlitligheten av den data som används kan därför ifrågasättas, då data på senare år kan

innehålla fall som senare visar sig vara en olyckshändelse, men även där en olyckshändelse senare fastställs som mord. Om polisen tror att orsaken till en människas död är en annan, men där det vid ett senare tillfälle visar sig kunna fastställas som mord, kan detta ännu inte ha kommit med i statistiken. Andelen mord och dråp som begåtts på senare år ska därför beaktas med försiktighet, eftersom det är en ovanlig företeelse (Coleman & Osborne, 2010, s. 18). I synnerhet kan små förändringar i utvecklingen därför ge upphov till felaktigheter, som när dödsorsaken korrigeras.

4.6 Validitet och reliabilitet

Validiteten är en viktig del av alla undersökningar och innebär hur relevant det datamaterial som samlat in är i relation till frågeställningen (Bryman, 2001, s. 43-44). I detta avseende anser jag mig uppnå en valid undersökning, då jag avser mäta utvecklingen av mord och dråp för att sedan ge möjliga förklaringar till detta. De data jag använder är hämtade ur statistiken och visar utvecklingen i respektive land över en 25-års period. Dock kan validiteten te sig lite problematisk i och med ett byte av statistiksystem i England under perioden 1997/98. Numera räknas antalet mord och dråp som begås under andra halvan av ett år tillsammans med första halvan av året därpå⁷ och mätningen blir därför inte årsvis för England. Jämförelsen mellan länderna kommer därför inte att bli exakt, men jag anser ändå att den är någorlunda jämförbar då det endast skiljer ett halvår.

Trots att jag använder två olika typer av statistik (dödsorsaksstatistik och polisstatistik) från de tre länderna, anser jag att studien är reliabel. Dödsorsaksstatistiken för mord och dråp tenderar att inte vara beroende av anmälningsbenägenheten eller lagföringar utan utgår ifrån obduktionsutlåtanden (BRÅ-rapport 2008:23, s. 59). Polisstatistiken kan däremot överskattas, då det vid upptäckten kan klassas som mord eller dråp men vid senare utredning visa sig vara något annat. Denna händelse kan ändå ha hamnat i polisstatistiken, vilket i så fall ger en skev bild av nivån. Däremot är mord och dråp en relativt ovanlig företeelse (Westfelt, 2001, s. 67), vilket gör att polisstatistik ändå kan begagnas för denna typ av brott vid jämförelser av utveckling, trender och nivåer (Westfelt och Estrada, 2005, s. 21).

Insamlingen av sekundärdata kan minska reliabiliteten av en undersökning, vilket gör det viktigt att beakta litteratur noggrant och vara källkritisk (Maxfield & Babbie, 2008, s. 348-349)

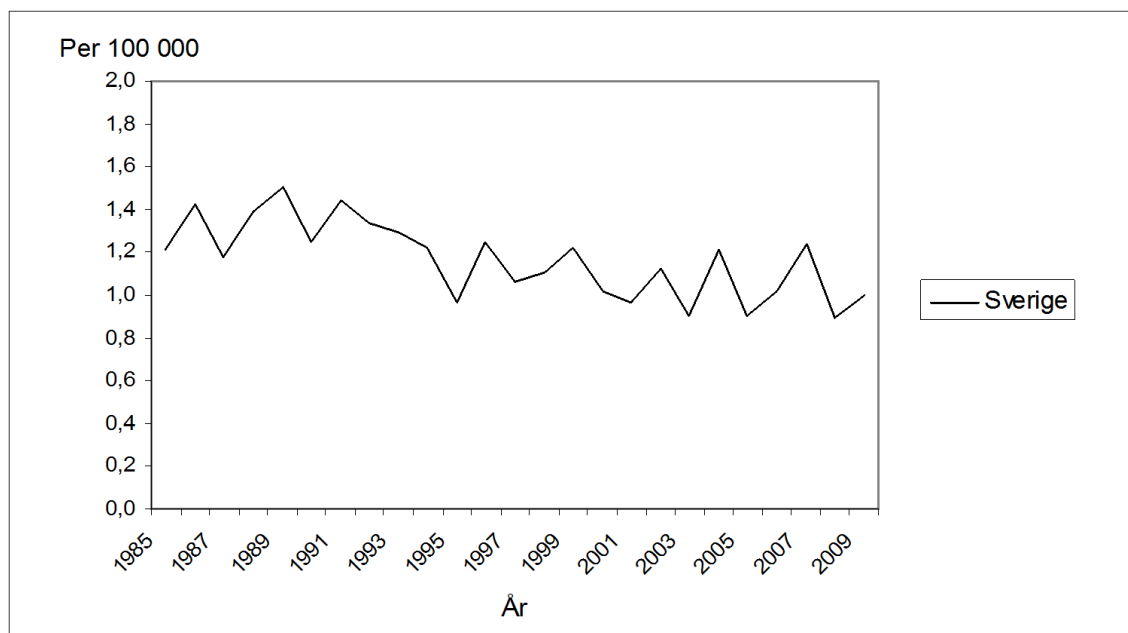
⁷ Se Bilaga 3.

Genom att ställa vissa delar av forskningslitteraturen emot annan forskning på området, ställer jag mig kritisk till vissa undersökningar. Tillförlitligheten kan betraktas som bra när undersökning genomförs över en längre tidsperiod, då kortare tidsperioder kan vara svårtolkade (Westfelt, 2001, s. 68). Längre perioder skapar en bredare bild av utvecklingen där nivåer och trender lättare kan jämföras mellan länder. Metoden är därför lämplig för att kunna undersöka vilka faktorer som möjligen kan bidra till mord- och dråputvecklingen i respektive land.

5. Resultat

Utvecklingen i varje land som ingår i undersökningen kommer i denna del att redovisas var för sig för att sedan sammanställas i ett och samma diagram. Forskningslitteraturen tycks ha olika förklaringar till utvecklingen i Sverige, England och USA. Det är därför viktigt att beakta länderna separat om man ska kunna utröna de hypoteser och teorier som tidigare forskning applicerat på mord- och dråputvecklingen i respektive land. Därefter ska diagrammen sammanställas, för att skapa en överblick över materialet⁸ och se vilka skillnader och likheter som framträder.

Diagram 1. Registrerade mord och dråp enligt dödsorsaksstatistiken i Sverige, 1985-2009 (Socialstyrelsen, 2010). Medeltal per 100 000 invånare⁹.

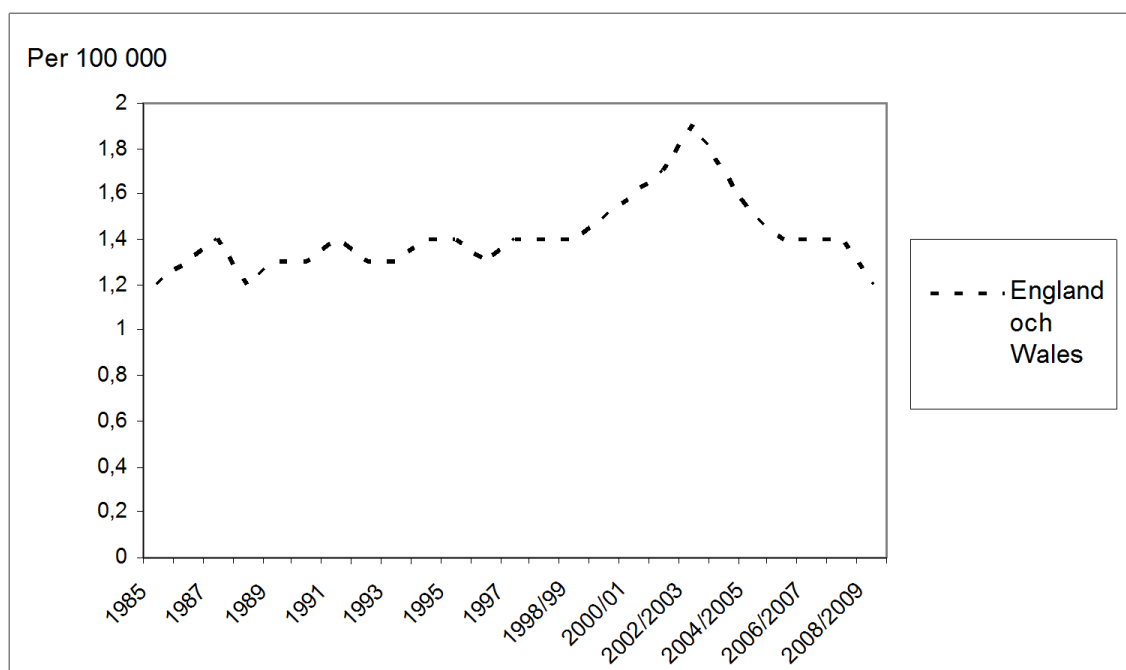

⁸ Materialet finns att tillgå i Bilaga 1.

⁹ Populationsserien för Sverige från 1985-2009 kan ses i Bilaga 4 och medeltal per 100 000 finns i bilaga 6.

I *Diagram 1* visas utvecklingen i Sverige för antalet mord och dråp per 100 000 invånare. Variationerna syns tydligt, men några stora förändringar kan inte iaktas under perioden. I mitten av 90-talet syns dock en relativt kraftig nedgång i sammanhanget, och mord- och dråpfrekvensen tycks över lag ha minskat sedan början av mätperioden. De upp- och nedgångar som utvecklingen uppvisar behöver dock inte bero på något särskilt. Relativt stora förändringar från år till år är vanligt i en brottskategori med relativt få brott, i jämförelse med andra typer av brott (Wittrock, 2007, s. 23). Den nedgång som kan utläsas i början av 90-talet behöver därför inte vara en antydning till att en utmärkande förändring ägde rum, men tidigare forskning pekar ändå på att nedgången har en förklaring i befolkningens alkoholkonsumtion (BRÅ-rapport 2011:5, s. 46)

Diagram 2. Registrerade mord och dråp enligt polisstatistiken i England och Wales, 1985-2009 (Coleman & Osborne, 2010, s. 20). Medeltal per 100 000 invånare¹⁰.

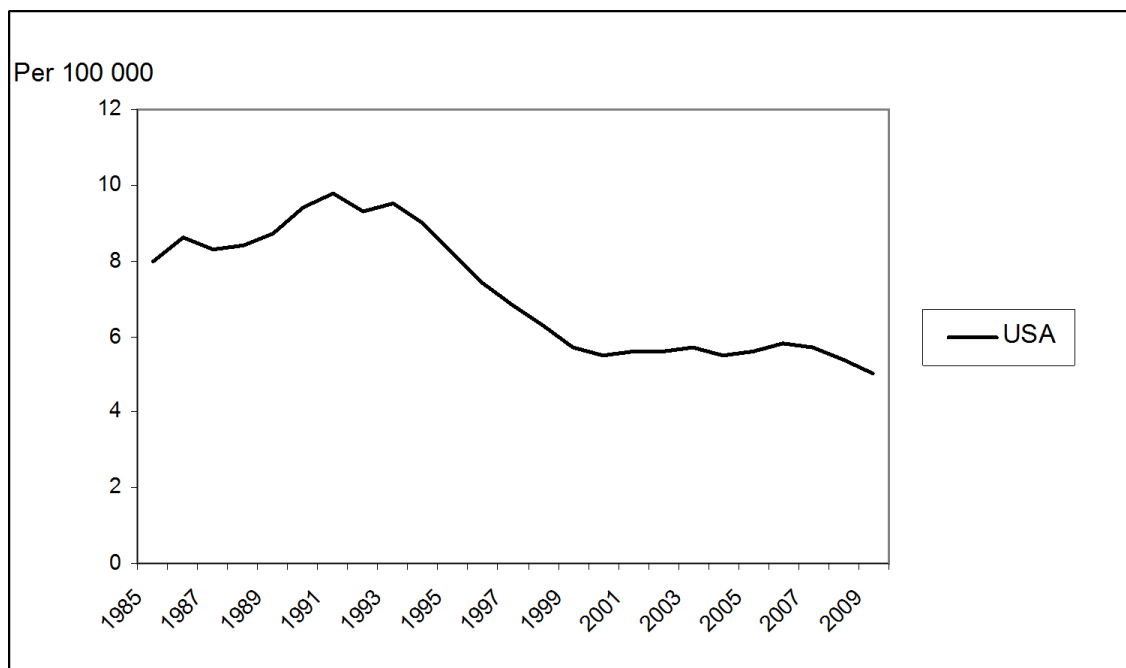

Englands utveckling kan ses i *Diagram 2* och har liksom Sveriges utveckling legat relativt stabilt under de senaste årtiondena. Samma skala har använts i diagrammet för Englands utveckling, som den för Sverige, vilket visar att utvecklingen ligger på ungefär samma nivå. England upplevde en tillväxt av mord och dråp under slutet av 90-talet och början av 2000-talet. Dock har den kraftiga

¹⁰ Populationsserien för England och Wales från 1985-2009 finns i Bilaga 4 och medeltal per 100 000 finns i bilaga 6.

uppgången i serien år 2004 sin förklaring i att en och samma läkare dödade flera patienter och när denna blev påkommen upptäcktes 172 fall, som hade ägt rum under en period av flera år. Alla 172 fall betecknades som mord, men räknades in i statistiken under samma år som de upptäcktes (Coleman och Reed, 2007, s. 7-8). Nedgången därefter är successiv, vilket kan bero på att England även har räknat med dödsoffer i terroristattacken i London, år 2005, i statistiken, då detta anses vara mord (a.a., s. 7-8). En minskning av mord och dråp kan även ses under det senaste året, men ska betraktas med försiktighet, då alla mord och dråp kanske ännu inte fastställts, vilket gör att de inte kommer med i statistiken (Coleman och Osborne, 2010, s. 18). Polisstatistiken har däremot under tidigare år uppvisat samma nivå och mönster som dödsorsaksstatistiken i landet och bör därför även kunna studeras i slutet av den undersökta perioden.

Diagram 3. Registrerade mord och dråp enligt polisstatistiken i USA, 1985-2009 (Federal Bureau of Investigation, 2010). Medeltal per 100 000 invånare¹¹.

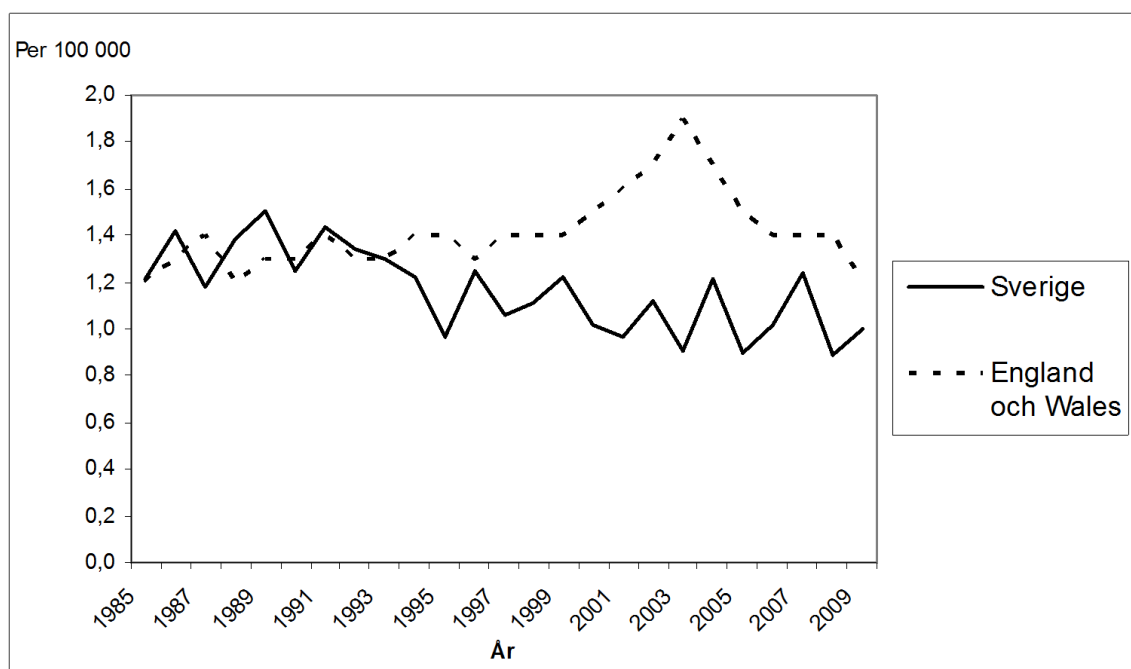

I *Diagram 3* används en annan skala än den som används för de tidigare diagrammen över utvecklingen i Sverige och i England. Det syns tydligt att USAs mord- och dråputveckling ligger högt jämfört med både Sverige och England, med ca. 6-10 mord per 100 000 invånare. Till

¹¹ Populationsserien för USA från 1985-2009 finns i Bilaga 4 och medeltal per 100 000 finns i bilaga 6.

skillnad från både Sverige och England kan för USA en ansevärd nedgång observeras. Efter en ganska stadigt uppgående trend mellan 1985-1991, nåddes toppen i början av 90-talet med nästan 10 mord och dråp per 100 000 invånare. Efter denna period kan en konstant nedgång noteras fram till 2000-talet, där denna trend avtar och istället stabiliseras. Det är viktigt att komma ihåg att mord som krigsmedel, utanför men även inom USA, utgör en egen kategori och räknas därför inte in i statistiken (Hall & McLean, 2009, s. 1) som jag använder för att framställa *Diagram 3*. En jämförelse kan här göras mellan statistiken i England och USA, med skillnaden att England inkluderar dödsfall i terroristattacker och USA exkluderar dessa händelser i sin statistik.

Diagram 4. Sammanställning av mord- och dråputvecklingen i Sverige respektive England och Wales, 1985-2009. Per 100 000 invånare.

I *Diagram 4* har en sammanställning av Sverige och Englands serier gjorts. För att en jämförelse mellan Sverige, England och USA ska vara möjlig, bör även *Diagram 3* tas i beaktande.¹² Sverige och USAs utveckling ser inte helt olika ut med högsta andelen mord och dråp i början av 90-talet, följt av en nedgående trend. Skillnaden är dock att den minskande trenden i USA ter sig betydligt

¹² Jag har valt att endast sammanställa Sverige och England i ett diagram och utesluta USA, då skalorna skiljer så pass mycket. Det var därför nästintill omöjligt att se utvecklingen för både Sverige och England när USA togs med, men detta ska ändå tas i beaktande då nivåskillnaderna sedan kommer jämföras (se Bilaga 1).

tydligare än den i Sverige. Sveriges utvecklingen fortsätter med en viss fluktuation medan utvecklingen i USA ser ganska stabil ut. Dock, ska man ha i åtanke att även mord- och dråputvecklingen i USA kan innehålla fluktuationer men att dessa kan vara svåra att urskilja i diagrammet eftersom andelen mord och dråp är så pass hög i relation till både Sveriges och Englands andel; små skillnader syns därför inte lika lätt. Englands mord- och dråpfrekvens uppvisar däremot inte samma trend som den för Sverige och USA, utan ligger på samma nivå som mord- och dråpfrekvensen i Sverige år 1985, men fortsätter därefter relativt stabilt fram till 2000-talet. Den kraftiga uppgången av mord och dråp i början av 2000-talet har diskuterats och bortses det från de specifika händelser som inträffade under denna tid, som bidrog till ökningen, skulle en någorlunda stabil utveckling kunna ses. Utifrån *Diagram 3 och Diagram 4* är Sveriges och USAs utveckling, till skillnad från Englands utveckling, istället nere på sina lägsta nivåer under samma period.

6. Analys

I detta avsnitt avser jag att relatera utvecklingen och nivåer av mord och dråp i Sverige, England och USA till forskningslitteratur och teorier på området. Dessa ska sedan analyseras i en komparativ ansats med hjälp av tidigare forskning och teorier. Jag ämnar inte göra en egen analys om orsaker till utvecklingen, utan endast binda dessa till vad forskare tidigare har presenterat som centrala faktorer för upp- och nedgångar i mord- och dråputvecklingen. En del förklaringar får endast stöd i studier om vissa länder medan andra verkar kunna tillämpas på utvecklingen för alla de länder som studerats. Dock kommer viss forskning kritiseras genom att ställas mot andra studier inom området. Till sist görs en sammanställning i tabellformat för att ge en översikt över arbetet.

6.1 Sverige

Alkoholkonsumtion är en förklaringsfaktor som använts flitigt i tidigare forskning för att förklara utvecklingen i Sverige. Dock blir alkohol som faktor svår att använda för att förklara skillnader mellan nivån i Sverige, England samt USA, då det är föga troligt att USAs befolkning dricker så pass mycket mer alkohol än de andra länderna. Mord- och dråputvecklingen i vissa länder skulle däremot kunna förklaras utifrån alkoholkonsumtionen. von Hofers (2008) teori, om att alkohol påverkar utvecklingen i Sverige, har fått belägg genom en jämförelse av befolkningens

alkoholkonsumtion och statistiken över mord och dråp, där mord- och dråpfrekvensen avtagit under samma tid som alkoholkonsumtionen minskat och vice versa (von Hofer, 2008, s. 21-22). Vissa forskare menar däremot att det finns en statistisk likhet mellan alkoholkonsumtion och mord, men att det inte går att fastställa om det är det enda som kan förklara mord- och dråputvecklingen. Faktorer som psykologiskt tillstånd och toleransen för både alkohol och våld i samhället kan även spela in (Kauzlarish & Barlow, 2009, s. 65-66).

Lenke (1989) menar att det visst finns en korrelation mellan alkoholkonsumtionen och våldsbrottsligheten i Sverige, men att ett orsakssamband mellan just förtäring av alkohol och aggressivitet inte har kunnat bevisas (Lenke, 1989, s. 1). Dock, verkar den offentliga alkoholkonsumtionen ha haft en central betydelse. Alkoholkonsumtionen på den offentliga arenan tilltog efter 70-talet medan befolkningens totala drickande minskade, vilket bidrog till att våldsbrottsligheten ökade (a.a., s. 2). I resultatdelen kan vi däremot se en minskning på senare år, enligt denna forskning skulle detta betyda att den offentliga alkoholkonsumtionen har stagnerat eller minskat, vilket det inte finns något belägg för i litteraturen. Teorin om att offentlig alkoholkonsumtion har någon inverkan på mord- och dråpfrekvensen på senare år kan därför diskuteras.

Det har även forskats om politiska åtgärder, rörande alkoholkonsumtion, kan ha haft en betydelse för utvecklingen. Lenke (1989) menar att detta är speciellt synbart när man jämför de politiska beslut som togs gällande lagen om alkoholkonsumtion. När straffen för våldsbrott sänkts har dessa brott minskat och tvärtom. Ökade straff kan därför ses som icke effektiva, medan restriktioner inom alkoholpolitiken skulle kunna vara bidragande till en minskning av våldsbrotten (Lenke, 1989, s. 5), och därför även nedgången i mord- och dråputvecklingen.

Det har även spekulerats i om andra faktorer kan ligga till grund för den minskning av mord och dråp som ägt rum sedan 1990-talet. En av dessa är förbättrad sjukvård, där färre personer slipper bli offer för det dödliga våldet eftersom de kan räddas av sjukvårdspersonal och de framsteg som gjorts inom sjukvården (BRÅ-rapport 2011:5, s. 47). Nedgången kan också bero på att det dödliga våldet, enligt statistiken, har uppvisat en minskning inomhus, men en ökning utomhus, vilket gör chansen större att det finns vittnen till våldet och händelser utomhus kan därför upptäckas snabbare än de inomhus (a.a., s. 47). Det verkar även som att det dödliga våldet gentemot barn har minskat, vilket bidragit till en liten del av nedgången. Förändrade reformer för ensamstående kan ha påverkat denna nedgång, där mödrar numera får mer hjälp med bland annat

vård av barn (a.a., s. 48).

Denna forskning har dock inte uteslutit alkoholkonsumtion som en förklaring. Mycket pekar på att alkohol ändå tjänar som den viktigaste förklaringen till Sveriges mord- och dråputveckling, där de flesta fall av dödligt våld är alkoholrelaterade (BRÅ-rapport 2011:5, s. 48). Dock visar tidigare forskning att alkoholkonsumtion har ökat medan vi i *Diagram 1* kan observera att en ökning av mord och dråp inte kan konstateras, snarare en minskning, vilket motsägs av den forskning som menar att alkoholkonsumtionen korrelerar med mord- och dråputvecklingen. Det föreligger istället en förändrad struktur i konsumtionen, där handlarna har gått från att mest köpa starksprit till att välja vin och öl. Det har i och med detta konstaterats att alkoholmissbruket har minskat på senare tid, vilket kan ha påverkat minskningen av mord och dråp (a.a., s. 48).

6.2 England

Den ökning som Englands mord- och dråputveckling har erfarit skulle enligt tidigare forskning kunna bero på fattigdom. Teorin om social desorganisation appliceras här, vilken bygger på att politiska beslut som rör ekonomin kan leda till relativ fattigdom. Detta kan skapa frustration över det ojämlika samhället där våldsamma beteenden gror hos den utsatta gruppen, vilket bidrar till att även strainteorin kan vara en förklarande faktor. Forskning har utförts på området, där befolkningen i England har kategoriserats in i olika delar, beroende på ekonomiska förhållanden. Studien visar att andelen mord och dråp i Englands mer välbärgade områden har minskat medan denna typ av brott har ökat i de fattigare delarna (Shaw et al, 2000, s. 6-7). Ökningen i endast den ena gruppen kan vara en orsak till att mord- och dråpfrekvensen har stigit och detta skulle i så fall kunna härledas till att samhället idag är mer ojämlikt och vara ett tecken på att social desorganisation har uppstått.

Utvecklingen i England har även tolkats med den växande vapenmarknaden som grund. Fler mord och dråp begås idag med skjutvapen än för några år sedan, vilket sägs bero på tillgången till dessa vapen. Dock menar vissa forskare att även tilltagande drogmissbruk och sämre vård och rehabilitering för psykiska sjukdomar även kan ligga till grund för den ökade mordutvecklingen sedan 70-talet i England (Treasaden, 2009, s. 91). Jag anser dock att man ska förhålla sig kritisk till detta, då annan forskning anser att vården förbättrats (Harris et al., 2002, s. 131-132).

6.3 USA

I USA har forskare försökt förklara mord- och dråputvecklingen i landet med sociala variabler. Det som speciellt tagits fasta på är familjeorienterade faktorer, där viss forskning pekar på att skilsmässor och splittrade familjer är ett vanligare skäl till att mord och dråp begås, och där faktorer som inkomstklyftor, arbetslöshet och fattigdom har mindre inverkan (Stack, 2009, s. 159). Stack (2009) menar att samhällets modernisering har ökat antalet splittrade familjer, och därmed minskat den sociala kontrollen. Ensamstående föräldrar har svårare att utöva någon form av bevakning över sina barn, vilket kan få dem att engagera sig i brottslighet såsom grova våldsbrott (a.a., s. 160-161). Min studie får därför inte stöd av denna forskning då statistiken visar en minskning av mord och dråp på senare år, medan denna företeelse ökar enligt Stack (2009).

Wilkinson (1996) argumenterar, däremot, för att det finns ett samband mellan inkomstklyftor och våldsbrott och menar att mord- och dråpfrekvensen stiger när inkomstklyftorna ökar. Enligt Wilkinson är sambandet mellan inkomstklyftor och våldsbrott starkare, än sambandet mellan fattigdom och våldsbrott (Wilkinson, 1996, s. 156-157). Dock kan det inte uteslutas att både inkomstklyftor och fattigdom är ett resultat av splittrade familjer, då ensamstående föräldrar oftare har mindre ekonomiska möjligheter. Det skulle dock kunna tänkas att förhållandet även kan vara tvärtom. Inkomstklyftor och en dålig ekonomi skulle kunna leda till frustration, som kan bidra till att familjer splittras (Stack, 2009, s. 161-162). Orsaken är därför svår att fastställa. Däremot kan USAs mord- och dråputveckling över tid bli svår att förklara enligt Stacks studie om splittrade familjer eftersom vi kan se att USA har haft en nedgång vad gäller förekomsten av mord och dråp på senare år (se *Diagram 3*) men en ökning av splittrade familjer.

Stack (2009) har relaterat sin undersökning till teorin om social kontroll och social desorganisation. Enligt Stack är det övervakningen av befolkningen, och främst ungdomar, som är viktig ur ett brottsförebyggande perspektiv (Stack, 2009, s. 159). I USA har övervakningen på senare år eskalerat och enligt Hall och McLean (2009) kan detta vara en bidragande faktor till att andelen mord och dråp har minskat i detta land. Forskning på området har speciellt uppmärksammat ett samband mellan minskningen av mord och dråp och en ökad övervakning i problemområden, tillsammans med en ökad fängelsepopulation (Hall & McLean, 2009, s. 10). Enligt annan forskning är det föga troligt att endast social kontroll genom övervakning är relevant för mord- och dråpfrekvensen. USAs fängelsebefolkning, per capita, är en av de största i

västvärlden och landet har även upplevt en expansion av övervakning (a.a., s. 20). Trots detta har USA ändå den största andelen mord och dråp och forskning om social kontroll skulle därför inte kunna fungera som förklaring för att jämföra USA med Sverige och England.

Annan forskning uppmärksammar även denna tolkning, och anser att den är felaktig. När fler individer har spärrats in har också färre mord och dråp begåtts men det kan inte med säkerhet sägas att andelen mord och dråp har minskat som ett resultat av denna ökning (Beeghley, 2003, s. 6). Enligt Beeghley finns det andra faktorer som bidrar till utvecklingen. USAs nivå ligger mycket högre än nivåerna i andra västländer, vilket med stor sannolikhet inte beror på att det i USA finns fler brottslingar ute i samhället än i fängelset till skillnad mot i andra länder (a.a., s. 6-7). För att förklara den höga andelen mord och dråp har istället den sociala strukturen, cirkulationen av skjutvapen och exponeringen av våld beaktats (a.a., s. 13).

6.3.1 Diskussion om nedgången

Forskare har uppmärksammat det trendnedgång USAs utveckling upplevde under 1990-talet. Denna nedgång med ungefär 40% är anmärkningsvärd och bör diskuteras då någon förklaring rimligtvis borde föreligga. Många forskare har spekulerat i nedgången och redovisar olika resonemang om hur den kan ha skett. Denna del tillägnas därför USAs nedgående trend, då den har fått många förklaringar i litteraturen (Helmuth, 2000, s. 582-585) och därför skulle kunna betraktas som väsentlig.

Innehavet av skjutvapen anses vara en av faktorerna som påverkar mord- och dråputvecklingen. Den växande vapenfrekvensen och kokaintillgångens ökning kan tillsammans ha bidragit till en ökad andel mord och dråp i USA i början av 80-talet. Detta fenomen kan främst förklaras utifrån den ökade mord- och dråpfrekvensen bland den yngre befolkningen, medan mord och dråp minskade eller stabiliserades bland den äldre (Blumstein, 2000, s. 24-25). Unga fick i större utsträckning tillgång till droger under 70-talet och för att vissa skulle kunna finansiera sitt missbruk krävdes ofta att ett brott begicks. Ökningen av rån med skjutvapen bidrog till en ökning av mord- och dråpfrekvensen (a.a., 38-39). Blumstein menar att även nedgången kan förklaras med detta, där förändrade polisinsatser hade som målsättning att minska både drogmissbruk och vapenfrekvensen och bidrog till en minskning av andelen mord och dråp (a.a., s. 40).

En liknande studie har gjorts i New York City för att förklara just denna stads upp- och

nedgångar i antalet mord och dråp och skulle även tänkas kunna appliceras på hela USAs mord- och dråputveckling. Johnson et al. (2000) beskriver New York Citys mordutveckling ur ett drogperspektiv, där den växande kokainmarknaden under 80-talet bidrog till en tilltagande brottsligheten i staden (Johnson et al, 2000, s. 180). Heroinets era under 60-talet orsakade också en del brottslighet (a.a., s. 172), men tillgången till skjutvapen var inte lika utbredd under 60-talet som under 80-talet och färre personer dog därför vid rån under heroinets era (a.a., s. 173). Till skillnad från polisens reaktion under 60-talet blev polisens ingripanden under 80-talet snabba och omfattande (a.a., s. 188) och borde därför ha kunnat bidra till en nedgående mord- och dråptrend. Istället kan en uppgång bevitnas under 80-talets slut, som kan tänkas förklaras av den effekt kokain har på individen, i och med att individen ofta agerar våldsamt med kokain i kroppen (a.a., s. 173).

Nedgången som New York City erfar under 90-talet kan enligt Johnson et al. främst förklaras med att marijuanas era då tog fart. Till skillnad från droger som heroin och kokain har marijuana en lugnande effekt på individen, vilket bidrar till en subkultur där våldsamheter och vapen är mindre förekommande (Johnson et al., 2000, s. 186). Slutsatsen som Johnson et al. redogjort för, skulle även kunna förklara den nationella utvecklingen, då hela USA upplever dessa upp- och nedgångar under samma tid (se *Diagram 3*). Det finns dock oklarheter i vad som fick en viss del av USAs befolkningen att välja marijuana framför kokain om droger som faktor ska kunna förklara den nedgående utvecklingen. Johnson et al. tror att detta berodde på de negativa effekter som ungdomar såg att kokain hade på den äldre generationen (Johnson et al, 2000, s. 185), men som framgår av all denna forskning verkar endast en faktor inte kunna förklara utvecklingen i sin helhet.

6.4 Komparativt

Många forskare ser den nedgående trenden som ägt rum i det amerikanska samhället efter mitten av 90-talet som en framgång. Dock anser Beeghley (2003) att detta samhälle måste vara mäkta våldsamt om det ses som framgångsrikt att andelen mord och dråp har gått från 10 till 6 per 100 000, medan de flesta länder i västeuropa (däribland Sverige och England) är nere på ungefär 1 mord per 100 000 (Beeghley, 2003, s 79). Det är möjligt att det finns strukturella skillnader mellan USA och andra västländer som gör att så många amerikaner dödar till skillnad mot andra (a.a., s. 80).

Vissa forskare menar att det amerikanska samhället är organiserat på ett sätt som skapar kriminalitet, där problemet inte kan förklaras på en individnivå (Beeghley, 2009, s. 84). Sociokulturella faktorer bör istället tas hänsyn till, där samhällets struktur påverkar brottsligheten. USA är sett som ett mer kapitalistiskt land där den amerikanska drömmen har fått stor betydelse (a.a., s. 84). Drömmen symboliserar den möjlighet alla medborgare har att bli framgångsrika, men motsägs av Beeghley, som anser att det kapitalistiska samhället karaktäriseras av inkomstklyftor och ojämlikhet (a.a., s. 91). Det skulle kunna tänkas att drömmen fortfarande är central, men att alla medborgare inte har redskapen för att lyckas. Med strainteorin som utgångspunkt kan ojämlikheten i befolkningen skapa frustration och ta sig uttryck i våldsamheter, vilket skulle kunna vara en anledning till att andelen mord är mycket större i USA än i Sverige och England.

Enligt Harris et al. (2002) behöver inte USAs nedgående mord- och dråputveckling betyda att färre grova våldsbrott begås. Utvecklingen av medicinsk teknologi kan ge intrycket av att den grova våldsbrottsligheten har minskat, när den i själva verket kan ha ökat, men att mord- och dråpfrekvensen har sjunkit i och med den teknologiska utvecklingen (Harris et al, 2002, s. 130). Denna teori skulle i så fall kunna förklara andra moderniserade länder, som England och Sverige, där mord- och dråputvecklingen haft en nedgång. Fler liv räddas och brottet blir därför inte klassat som mord eller dråp utan endast försök till detta. Moderniseringen av annan teknologi anses även vara av betydelse, då mobiltelefonens framfart har gjort att polis och vårdpersonal kan vara på plats snabbare än förr i tiden. Harris et al. menar att det moderniserade samhället har lett till att mord- och dråpnivån har sjunkit i USA (a.a., 2002, s. 132-134), vilket skulle kunna tyckas lite märkligt eftersom detta då skulle ha behövt skett mellan 1993 och 2000, men sedan stagnerat för att kunna förklara utvecklingen.

All forskning på området håller dock inte med om detta, utan menar att det finns belägg för att en minskning av andelen mord och dråp inte har att göra med förbättrad sjukvård. De flesta brott med dödlig utgång begås inomhus och offret dör oftast inom en halvtimme efter dådet (BRÅ-rapport 2008:23, s. 62). Detta bidrar till att vittnen inte är lika vanligt förekommande och att sjukvårdspersonal inte alltid hinner dit i tid för att rädda offret. Förbättringar inom sjukvården sägs ha ägt rum sedan 1990-talet och anses därför inte kunna förklara en nedgående mord- och dråptrend, eftersom få av offren kommer i kontakt med sjukvård innan de dör (a.a., s. 62).

Alkohol verkar däremot kunna förklara utvecklingen till viss del i både Sverige och

England medan utvecklingen i USA oftare verkar få andra förklaringar. von Hofer (2008) anser att sambandet mellan alkohol och mord, även kan appliceras på utvecklingen i andra länder, där tidigare forskning har visat att alkoholkonsumtionen även verkar ha haft betydelse för mordfrekvensen. Forskning om England har tillämpat denna förklaring där andelen mord och dråp, liksom i Sverige, verkar ha minskat i tider med restriktioner av alkoholkonsumtionen och ökat när restriktionerna upphört (von Hofer, 2008, s. 23).

En annan studie menar att mord och dråp kan jämföras med självmord. Båda handlingarna begås ofta på grund av aggressivitet, bitterhet eller besvikelse i livet och kan resultera i mord alternativt självmord, vilket ofta är beroende av den typ av samhälle individen lever i. I samhällen med en mindre våldsam tradition¹³ leder människors upplevda svårigheter oftare till självmord än mord. I länder med en våldsam tradition är sannolikheten större att mord begås, då det är en mer acceptabel handling, på grund av att dessa samhällen över lag inte betraktar liv lika respektabelt (Shaw et al., 2000, s. 2).

En studie som World Health Organization (WHO) har gjort visar att individer i Europa och Stilla havsregionen begår fler självmord i jämförelse med mord och dråp, medan statistik från både USA och Afrika uppvisar det motsatta (a.a., s. 2). Enligt WHO utövas mindre våldsamheter i Sverige och England, som anses tillhöra länder med en mindre våldsam tradition, till skillnad från USA, där en mer våldsam tradition föreligger. Detta skulle därför kunna vara en förklaringen till varför USAs mord- och dråpnivå ligger så pass mycket högre än Sveriges och Englands nivå.

Resultatet visar att skillnaden mellan dessa länder har minskat men andelen mord och dråp är fortfarande avsevärt högre i USA än i Sverige och England. USAs politiska system kan vara en annan förklaring, då deras nyliberalistiska tankesätt oftare präglas av större inkomstklyftor, vilket i sin tur leder till ojämlika förhållanden (Hall & McLean, 2009, s. 3-4). Enligt strainteorin kan dessa villkor skapa frustration i samhället bland dem som inte har tillgång till de resurser som krävs för att öka sin inkomst (Williams and McShane, 1998, s. 113-114). I och med det ojämlika samhället uppstår aggressivitet, som ofta yttras i våldsamheter. Mord och dråp är alltså enligt denna forskning vanligare i det nyliberala USA, än i de länder som utövar en mer jämlik politik (Hall & McLean, 2009, s. 3), vilket ligger i fas med det som framkom i resultatdelen.

---

¹³Länder med en våldsam tradition avser i detta att beskriva länder som är i krig med ett eller flera andra länder (Shaw et al., 2000, s. 2).

Hall & McLean (2009) har jämfört storstäder i Västeuropa med de största städerna i USA för att försöka bevisa det påstådda sambandet som finns mellan politiska interventioner och mord. Andelen mord per capita i västeuropeiska storstäder ligger relativt nära den andel mord som begås i hela landet, medan storstäderna i USA har en mycket högre mord- och dråpfrekvens än den för hela landet. England, som har dragit sig mer åt det nyliberalistiska hållet på senare tid, har börjat uppleva en ökning av andelen mord och dråp i storstäderna till skillnad från den andel mord och dråp som föreligger för hela landet (Hall & McLean, 2009, s. 19). Studien utgår från att nyliberalismen skapar social desorganisation, där kontrollen utövas av befolkningen och där en elit har bildats i toppskiktet (a.a., s. 7). I de nationer där nyliberalismen dominerar, är anomi, fientlighet och aggressivitet vanligt förekommande, vilket med stor sannolikhet bidrar till att grova våldsbrott begås, i form av mord och dråp (a.a. s. 2)

En av anledningarna till att USAs mord- och dråpnivå har legat högt i jämförelse med andra länder kan också bero på att landet har en historia av våldsamheter som sträcker sig fram till idag. En viss mängd våld har under särskilda omständigheter varit acceptabelt. Många av de krig som USA medverkat i har rättfärdigat våldet, där våld har setts som viktigt för att skapa konstruktiva förändringar i det amerikanska samhället (Kauzlarich & Barlow, 2009, s. 44). Både krig utanför och inom USA kan spegla utvecklingen, där bland annat etniska motsättningar har varit centralt för aggressioner, som alstrat en högre våldsbrottslighet. Mord och dråp blev i vissa städer vardagshändelser i och med konflikter som uppstod mellan gäng på 20-talet (a.a., 2009, s. 45), vilket kan vara en bidragande orsak till att våld är mer accepterat i detta samhälle.

Kulturella skillnader angående vapenlagar har även diskuterats som ett element vid jämförelsen mellan länder. Detta har speciellt varit uppmärksammat när USA är med i jämförelsen, då USA är ett land där befolkningen besitter en stor andel skjutvapen per capita (Killias, 1993, s. 289). I Sverige har kniv varit det mordvapen som använts mest frekvent sedan 70-talet. Andelen som dödats med skjutvapen ligger däremot relativt lågt och en minskning har till och med ägt rum sedan 90-talet (BRÅ-rapport 2008:23, s. 68). Denna trend har även kunnat konstateras i England, där skjutvapen är den tredje mest använda metod för att döda. Det vanligaste är att någon mördas med ett vasst föremål och medan detta har legat relativt stabilt har mord och dråp med skjutvapen minskat under de senaste åren (Coleman & Osborne, 2010, s. 13).

England upplevde dock en ökning av mord och dråp som begås med skjutvapen under en tid, men en senare undersökning tyder på att denna typ av mord och dråp har avtagit (Povey,

2004, s. 3). I slutet av 1990-talet gjordes en jämförelse mellan England och USA, som visade att mord- och dråpfrekvensen var sex och en halv gånger så stor i USA som i England, medan risken för att ungdomar, mellan 15-17 år, blir mördade är 12,5 gånger så hög i USA som i England. Enligt studien menar forskare att 75 procent av den totala skillnaden beror på tillgängligheten av skjutvapen (Rooney & Devis, 1999, s. 12), vilket betyder att en stor del av förklaringen skulle kunna tillskrivas just detta. Dock kan det med tidigare forskning inte konstateras att endast skjutvapen är orsaken till att andelen mord och dråp är större i USA, men det är ändå relevant att diskutera eftersom skjutvapen länge varit det mest använda redskap för mord och dråp i USA (Killias, 1993, s. 293-294) men inte i Sverige och England.

I resultatdelen kan stora nivåskillnader över utvecklingen urskiljas, vilket gör att skjutvapen inte ska uteslutas i analysen om USAs höga mord- och dråpnivå. Bortses det från andelen som blir dödade med skjutvapen i USA så kommer nivån fortfarande att vara högre än nivån i andra länder i väst, dock inte lika hög (Beeghley, 2003, s. 92-93). Skjutvapen anses endast utgöra en del av förklaringen till varför USAs nivå ligger så högt.

6.5 Sammanställning

Tabell 1. Förklaringsfaktorer som ofta är förekommande i litteraturen för mord- och dråputvecklingen i respektive land.

	Sverige	England	USA
Alkohol	X	X	
Skjutvapen		X	X
Ekonomiska faktorer		X	X
Medicinsk utveckling	X		X
Narkotika			X
Historia			X
Politisk nyliberalism			X
Sociala faktorer		X	X

Faktorer som enligt en del av litteraturen kan ha bidragit till mord- och dråputvecklingen har här sammanställts för att skapa en överblick över de tre länderna. Det ska tilläggas att de faktorer som inte har kryssats i även kan ha studerats, men det är inget som jag har hittat stöd för i

litteraturen. Tabellen visar att förklaringar för USAs utveckling är många, medan forskning som genomförts och spekulerats i om Sverige verkar relativt eniga om vilken typ av faktorer som påverkat utvecklingen i just Sverige. Utvecklingen för Sverige kan antagligen inte förklaras med endast en eller två faktorer, men jag har valt att nämna de som jag har hittat och ofta verkar förekomma i litteraturen. Flera andra faktorer har däremot kommit att förklara skillnader mellan länder och dess nivåer. Tidigare forskning om England har förklarat utvecklingen i landet med flera faktorer, dock inte lika många som för USA. Detta kan bero på att USAs utveckling och nivå inte liknar någon av de andra två ländernas, med en drastisk nedgång på 90-talet som fortfarande diskuteras i litteraturen.

Englands uppgående utveckling tycks dock inte ha gjort samma intryck på forskare, vilket skulle kunna bero på att denna uppgång inte alls är lika kraftig som nedgången i USA. En nedgående trend är intressant att undersöka för att kanske finna en lösning till problemet. Dock borde kanske en ökning av mord och dråp generera lika mycket uppmärksamhet för att förhindra en fortsatt tillväxt. Däremot skulle det kunna vara USAs höga mord- och dråpnivå som gör att även utvecklingen är mycket omdiskuterad i detta land.

Det ska tilläggas att vissa faktorer, även om de inte kan förklara utvecklingen i endast ett land, ändå är bundna till jämförelser mellan länder. Ett exempel på detta är att tidigare forskning har förklarat den höga mord- och dråpfrekvensen i USA, med ojämlikheten i det amerikanska samhället (Wilkinson, 1996, s. 156-157). Jämförelser med mer jämlika samhällen, som Sverige har gjorts, där forskarna menar att samhällen med en mer jämlik struktur resulterar i färre mord och dråp (Hall & McLean, 2009, s. 5). I Sverige har forskning konstaterat att den socioekonomiska statusen har betydelse för dödligt våld. Personer ur de marginaliserade grupperna är oftare inblandade i mord och dråp än andra (BRÅ-rapport 2008:23, s. 74). Dock har denna faktor inte förklarat just utvecklingen i Sverige, utan nämns endast vara av stor vikt för att undersöka vilka samhällsgrupper som med störst sannolikhet är inblandade i mord och borde därför, i så fall, beaktas vid jämförelsen mellan länder.

7. Diskussion

Syftet med studien var att belysa och beskriva utvecklingen av mord och dråp i Sverige, England och USA, samt diskutera orsaker till de skillnader och likheter som framkommer.

Jag anser att detta syfte har uppfyllts och frågeställningarna besvarats. Dock skulle vissa

delar kunna utvecklas mer, men eftersom jag inte hade för avsikt att besvara varför utvecklingen i respektive land ser ut som den gör, utan endast vilka möjliga faktorer som tidigare forskning har kommit fram till, har jag redovisat några av de förklaringarna som förekommer i forskningslitteraturen. Vissa faktorer och teorier tycks dock vara mer uppmärksammade än andra i litteraturen och skulle därför kunna anses mer beprövade, men det finns inget empiriskt stöd för detta. Det gäller därför att beakta forskningen objektivt och ställa olika perspektiv mot varandra.

I metodavsnittet konstaterades att undersökningen trots underlaget av olika typer av statistik, är tillräckligt tillförlitlig. Studien har i och med detta varit möjlig att genomföra, eftersom jag har jämfört dödsorsaksstatistiken med polisstatistiken, där minimala skillnader kan urskiljas. Utvecklingen i respektive land, utifrån polisstatistiken, verkar även stämma överens med tidigare forskning på området och skulle därför kunna betraktas som trovärdig. Statistik från de senaste åren ska emellertid analyseras med försiktighet då alla mord och dråp ännu inte skrivits in i statistiken. Trots detta tror jag inte att utvecklingen skiljer sig så pass mycket att diagrammen skulle ta en annan riktning, då mörkertalet för denna typ av brott är mycket litet. Därför anser jag att vissa av de teorier och förklaringar som tidigare forskning använder även kan appliceras i slutet av utvecklingen.

Det som framkommit i denna undersökning är att mord- och dråputvecklingen kan konstateras bero på en rad faktorer. Utvecklingen i respektive land förklaras inte på samma sätt som skillnader mellan länder. I utvecklingen för Sverige tycks forskare kunna se samband mellan befolkningens alkoholkonsumtion och mord- och dråpnivåerna över tid. Denna förklaringsmodell verkar även kunna tillämpas vid en jämförelse med England. Dock har jag inte funnit någon forskning som jämfört alkoholkonsumtion i USA med mord- och dråputvecklingen i samma land. Forskningslitteraturen visar istället ofta att skillnader mellan länder i västvärlden beror på politiska, ekonomiska och/eller sociala faktorer.

Strainteorin verkar många gånger förekomma som förklaring i litteraturen, även om den inte alltid benämns explicit. Oftast förklaras skillnader i mord- och dråpnivåer av inkomstklyftor och politiskt inflytande på strukturen i landet. Strain står här för den frustration som många erfar i det ojämlika samhället, när de inte har tillgång till de medel som behövs för att uppnå målen. Denna frustration skulle kunna vara ett fenomen överallt, men verkar främst ha tillämpats på USA till skillnad från andra länder. Den höga andelen mord och dråp som begås i USA speglar en historia av den amerikanska drömmen, där individen ska lyckas i alla aspekter av livet, men där

många inte har medlen för att uppnå dessa mål.

Forskare resonerar kring hur hållbara förklaringarna är för nedgången i USA, men ingen modell verkar exkludera andra förklaringar om utvecklingen. Alla faktorer som forskarna behandlar skulle kanske kunna tjäna som förklaring till den nedgående trenden på 90-talet, antingen självständigt eller i interaktion med andra faktorer. Dock verkar det som att viss tidigare forskning anser det föga troligt att alla dessa faktorer skulle vara upphovet till en sådan kraftig nedgång eftersom de oftast endast tar hänsyn till en förklaring och utesluter andra förklaringar. Antagligen finns det endast ett fåtal förklaringar till varför trenden ägde rum. Jag anser däremot att man ska förhålla sig kritisk till mycket av litteraturen, då få motsägelsefulla förklaringar verkar finnas. Vilka potentiella förklaringar som skulle kunna vara viktigast, eller vilka faktorer som påverkar varandra, tycks ha uteslutits. Trots detta tror jag ändå att vissa undersökningar är mer tillförlitliga än andra. Detta för att det finns belegg för vissa förklaringar om utvecklingen i forskningslitteraturen som motsäger andra förklaringar. Det står dock inte klart om vissa variabler i interaktion med andra variabler kan ha någon effekt på utvecklingen av mord och dråp.

7.1 Framtida forskning

Jag anser att mord- och dråputvecklingen i Sverige, England och USA skulle vara intressant att utforska vidare, då det ännu inte finns några faktorer som med säkerhet kan förklara utvecklingen. Genom att kombinera vissa faktorer, skulle det kunna framstå tydligare vilken modell som är mest tillförlitlig som en tolkning av utveckling och nivå och därigenom skulle kanske vissa faktorer kunna uteslutas. Jag tror dock inte att det går att styra resultatet för utvecklingen till den grad att alla de händelser som klassas som mord eller dråp skulle försvinna, även om detta vore ett önskescenario, men faktorer som bidrar till en ökning kanske skulle kunna begränsas och därmed minska andelen mord och dråp.

Forskning om mord och dråp i Sverige har visat att det begås flest mord och dråp i de marginaliserade grupperna. Det skulle därför vara intressant att studera inkomstklyftornas betydelse för mord- och dråputvecklingen och se om minskade inkomstklyftor leder till färre mord. I jämförande syfte kan detta vara väsentligt, då tidigare forskning har visat att länder med en mer socialdemokratisk politik har mindre inkomstklyftor och därför borde rimligtvis den marginaliserade gruppen vara mindre.

8. Referenser

- Barclay, G. & Tavares, C. (2000): *International Comparisons of Criminal Justice Statistics 1998*. London: RDS, Communications and Development Unit, Home Office.
- Beeghley, L. (2003): *Homicide: A Sociological Explanation*. United States of America: Rowman & Littlefield Publisher Inc.
- Blumstein, A. (2000): "Disaggregating the Violence Trends". I: Blumstein, A. & Wallman, J. (ed.): *The Crime Drop in America*, s. 13-44. United States of America: Cambridge University Press.
- Bryman, A. (2001): *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB.
- BRÅ (2003): *Dödligt våld i kriminalstatistiken*. BRÅ-rapport 2003:4. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- BRÅ (2008): *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2007*. BRÅ-rapport 2008:23. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- BRÅ (2011): *Det dödliga våldets utveckling. Fullbordat och försök till dödligt våld i Sverige på 1990- och 00-talet*. BRÅ-rapport 2011:5. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Coleman, K. & Osborne, S. (2010): "Homicide". I: Kevin Smith & John Flatley (Ed.) *Homicides, Firearm Offences and Intimate Violence 2008/09. Supplementary Volume 2 to Crime in England and Wales 2008/09 (Third Edition)*, s. 9-36. London: Home Office Statistical Bulletin.
- Coleman, K. & Reed, E. (2007): *Homicides, Firearm Offences and Intimate Violence 2005/2006. (Supplementary Volume 1 to Crime in England and Wales 2005/2006)*. London: Home Office Statistical Bulletin.

- Durkheim, E. (1933): *The Division of Labor in Society*. London: The Macmillian Company.
- Hall, S. and McLean, C. (2009): *A tale of two capitalisms. Preliminary spatial and historical comparisons of homicide rates in Western Europe and the USA*. *Theoretical Criminology*, vol. 13, no. 3. United Kingdom: Northumbria University.
- Harris, A.R., Thomas, S. H., Fisher, G.A. & Hirsch, D. J. (2002): "Murder and Medicine. The Lethality of Criminal Assault 1960-1999". I: *Homicide Studies*. Vol. 6, No. 2, s. Sage Publications.
- Helmuth, L. (2000): *Has America's Tide of Violence Receded for Good?* *Science*, vol. 289, no. 5479, s. 582-585.
- von Hofer, H. (2008): *Brott och straff I Sverige*. Stockholm: Kriminologiska institutionen.
- Johnson, B., Golub, A. & Dunlap, E. (2000): "The Rise and Decline of Hard Drugs, Drug Markets, and Violence in Inner-City New York". I: Blumstein, A. & Wallman, J. (ed.): *The Crime Drop in America*, s. 164-206. United States of America: Cambridge University Press.
- Kauzlarich, D. & Barlow, H. (2009): *Introduction to Criminology*. United States of America: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Killias, M. (1993): "Gun Ownership, Suicide and Homicide: An International Perspective". I: *Canadian Medical Association Journal*. Vol. 148, s. 289-307.
- Lenke, L. (1989): "Alkohol och våldbrottslighet" i *Alkohol och narkotika*. Nr. 6. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.
- Lester, D. (2009): "The Impact of Gun Control on Murder and Suicide in Canada". I: Toliver, R.B. & Coyne, U.R. (red.): *Homicide: Trends, Causes and Prevention*, s. 99-116. New York: Nova Science Publishers Inc.

- Maxfield, M. G. & Babbie, E. R. (2008): *Research Methods for Criminal Justice and Criminology*. Sixth Edition. United States: Wadsworth, Cengage Learning.
- Merton, R. K. (1938): "Social Structure and Anomie". I: *American Social Review*. Vol. 3, No. 5, s. 672-682. American Sociological Association.
- O’Kane, J. (2005): *Wicked Deeds. Murder in America*. New Jersey: Transaction Publishers.
- Olsson, O. (2001): *Alkoholrelaterad kriminalitet. En redovisning av tillgänglig statistik..* Sala: Orvar Olsson Kunskapsförlag.
- Povey, D. (2004): *Crime in England and Wales 2002/2003: Supplementary Volume 1: Homicide and Gun Crime*. Home Office Statistical Bulletin 01/04. London: Home Office.
- Richards, P. (1999): *Homicide Statistics. Research Paper 99/56*. Social and General Statistics Section. House of Common Library.
- Rooney, C. & Devis, T. (1999): "Recent trends in deaths from homicide in England and Wales". I: *Health Statistics Quarterly 03*, s. 5-13. Office for National Statistics. London: The Stationery Office.
- Rosenfeld, R., Messner, S. F., & Baumer, E. P., (2001): "Social Capital and Homicide". I: *Social Forces*. Vol 80, No. 1, s. 283-310. United States: University of North Carolina Press.
- Shaw, M., Tunstall, H. & Dorling, D. (2000): *Increasing inequalities in risk of murder in Britain: trends in the demographic and spatial distribution of murder, 1981-2000*. Vol. 11, Issue 1. Health & Place. Elsevier Ltd.
- Stack, S. (2009): "The Effect of Marital Status on Male Homicide Victimization: A Race Specific Analysis". I: Toliver, R.B. & Coyne, U.R. (ed.): *Homicide: Trends, Causes and Prevention*, s. 157-170. New York: Nova Science Publisher Inc.

- Treasaden, I. H. (2009): "Homicide by Mentally Disordered Offenders in England and Wales". I: *Homicide. Trends, Causes and Prevention*, s. 83-98. New York: Nova Science Publisher Inc.
- Westfelt, L. (2001): *Brott och straff i Sverige och Europa. En studie i komparativ kriminologi*. Stockholm: Kriminologiska institutionen.
- Westfelt, L. & Estrada, F. (2005): "International Crime Trends: Sources of Comparative Crime Data and Post-War Trends in Western Europe". I: Sheptycki, J. & Wardak, A. (ed.): *Transnational and Comparative Criminology*, s. 19-48. Great Britain: GlassHouse Press.
- Wilkinson, R. (1996): *Unhealthy Societies: The Afflictions of Inequality*. London: Routledge.
- Williams III, F.P. & McShane, M.D. (1998): *Criminology Theory: Selected Classical Readings, Second Edition*. Cincinnati: Anderson Publishing Co.
- Wittrock, U. (2007): *Kriminalstatistik 2006*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

8.1. Övriga referenser

Disastercenter, 2010. Hämtat 25 November, 2010, från <http://www.disastercenter.com/crime/uscrime.htm>.

Federal Bureau of Investigation, 2010. Hämtat 23 November, 2010, från <http://www.fbi.gov/stats-services/crimestats>.

Federal Bureau of Investigation, Uniform Crime Reports, 2010. Hämtat 26 December, 2010, från <http://www.fbi.gov/about-us/cjis/ucr/crime-in-the-u.s/2009>.

Office for National Statistics, 2010. Hämtat 22 November, 2010, från <http://www.ons.gov.uk/ons/publications/re-reference-tables.html?edition=tcm%3A77-162628>

och

<http://www.ons.gov.uk/ons/publications/re-reference-tables.html?edition=tcn%3A77-162582>.

Socialstyrelsen, 2010. Hämtat 22 November, 2010, från

<http://www.socialstyrelsen.se/register/dodsorsaksregistret>.

Statistiska centralbyrån, 2010. Hämtat 22 November, 2010, från

http://www.scb.se/Pages/Product____25785.aspxProduktkod=BE0101&displaypublications=true

U.S. Census Bureau, 2010. Hämtat 23 November, 2010, från

<http://www.census.gov/popest/data/historical/index.html>.

9. Bilagor

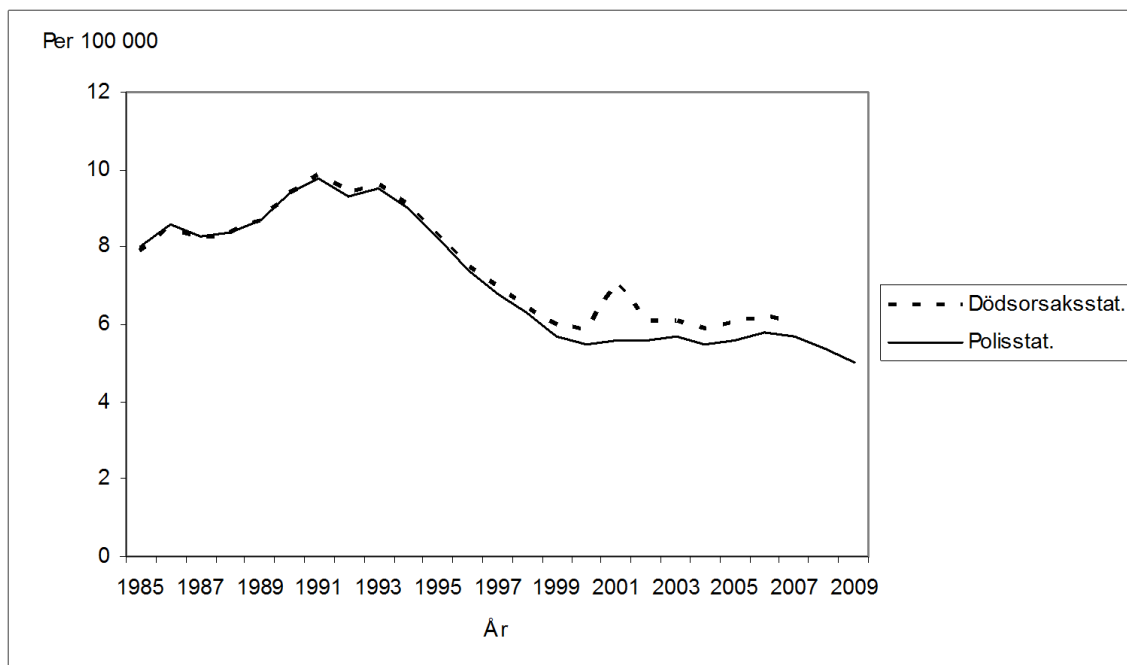
Bilaga 1

Diagram 6. Sammanställning av mord- och dråputvecklingen i Sverige, England respektive USA, 1985-2009. Per 100 000 invånare.

Bilaga 2

Diagram 7. Registrerade mord och dråp enligt polisstatistiken, samt dödsorsaksstatistiken, i USA, 1985-2009. Medeltal per 100 000 invånare.

Källa: Polisstatistik – Federal Bureau of Investigation, 2010.
Dödsorsaksstatistik – Disastercenter, 2010.

Bilaga 3

Tabell 1. Statistik för mord och dråp i England och Wales. En uppdatering. 1985-2009.

Year	Number of offences initially recorded as homicide	Number of offences no longer recorded as homicide	Number of offences currently recorded as homicide	Offences currently recorded as homicide per million population
1985	625	89	536	10.7
1986	660	97	563	11.2
1987	686	87	599	11.9
1988	645	98	547	10.9
1989	622	101	521	10.3
1990	661	106	555	10.9
1991	725	102	623	12.3
1992	681	100	581	11.4
1993	673	108	565	11.1
1994	727	95	632	12.4
1995	752	90	662	13.0
1996	678	92	586	11.4
1997	734	125	609	11.8
1997/98	729	122	607	11.8
1998/99	742	100	642	12.5
1999/00	761	89	672	13.0
2000/01	847	82	765	14.7
2001/02	855	60	795	15.2
2002/03	1,041	98	943	17.9
2003/04	852	81	771	14.6
2004/05	834	54	780	14.7
2005/06	764	53	711	13.3
2006/07	750	34	716	13.3
2007/08	775	22	753	13.9
2008/09	670	19	651	12.0

Källa: Coleman & Osborne, 2010, s. 20.

Bilaga 4

Populationsserie

Tabell 2. Population i respektive land, 1985-2009.

År	Sverige	England	USA
1985	8 350 257	49 924 000	238 740 000
1986	8 370 357	50 075 000	240 132 887
1987	8 397 694	50 243 000	242 282 918
1988	8 436 030	50 393 000	245 807 000
1989	8 493 316	50 562 000	248 239 000
1990	8 558 958	50 719 000	249 464 396
1991	8 616 816	51 100 000	252 153 092
1992	8 667 958	51 277 000	255 029 699
1993	8 718 943	51 439 000	257 782 608
1994	8 781 298	51 621 000	260 327 021
1995	8 826 939	51 820 000	262 803 276
1996	8 840 998	52 010 000	265 228 572
1997	8 846 062	52 211 000	267 783 607
1998	8 850 974	51 720 100	270 248 003
1999	8 857 875	51 933 500	272 690 813
2000	8 872 110	52 140 200	281 421 906
2001	8 895 960	52 360 000	285 317 559
2002	8 924 958	52 567 300	287 973 924
2003	8 958 230	52 792 200	290 788 976
2004	8 993 532	53 053 200	293 656 842
2005	9 029 573	53 416 300	296 507 061
2006	9 113 257	53 725 800	298 754 819
2007	9 182 927	54 082 300	301 290 332
2008	9 256 347	54 454 700	304 374 846
2009	9 340 682	54 809 100	307 006 550

Källor: Sverige - Statistiska Centralbyrån, 2010.
England – Office for National Statistics, 2010.
USA – U.S. Census Bureau, 2010.

Bilaga 5

Mord och dråp

Tabell 3. Mord och dråp, absolut antal. 1985-2009.

År	Sverige	England	USA
1985	101	616	18 980
1986	119	661	20 613
1987	99	688	20 096
1988	117	624	20 680
1989	128	641	21 500
1990	107	669	23 438
1991	124	725	24 703
1992	116	687	23 760
1993	113	670	24 526
1994	107	726	23 326
1995	85	745	21 606
1996	110	679	19 645
1997	94	739	18 208
1998	98	748	16 974
1999	108	750	15 522
2000	90	766	15 586
2001	86	850	16 037
2002	100	891	16 229
2003	81	1007	16 528
2004	109	832	16 148
2005	81	810	16 740
2006	93	746	17 318
2007	114	742	17 157
2008	82	763	16 442
2009	93	648	15 241

Källor: Sverige – Socialstyrelsen, 2010.

England – Coleman & Osborne, 2010, s. 20.

USA – Federal Bureau of Investigation, 2010.

Bilaga 6

Mord och dråp per 100 000

Tabell 4. Mord och dråp, per 100 000. 1985-2009. Antalet mord och dråp i respektive land (se bilaga 5), dividerat med populationen i landet (se bilaga 4), multiplicerat med 100 000.

År	Sverige	England	USA
1985	1,21	1,23	7,95
1986	1,42	1,32	8,58
1987	1,18	1,37	8,29
1988	1,39	1,24	8,41
1989	1,51	1,27	8,66
1990	1,25	1,32	9,40
1991	1,44	1,42	9,80
1992	1,34	1,34	9,32
1993	1,30	1,30	9,51
1994	1,22	1,41	8,96
1995	0,96	1,44	8,22
1996	1,24	1,31	7,41
1997	1,06	1,42	6,80
1998	1,11	1,45	6,28
1999	1,22	1,44	5,69
2000	1,01	1,47	5,54
2001	0,97	1,62	5,62
2002	1,12	1,69	5,64
2003	0,90	1,91	5,68
2004	1,21	1,57	5,50
2005	0,90	1,52	5,65
2006	1,02	1,39	5,80
2007	1,24	1,37	5,69
2008	0,89	1,40	5,40
2009	1,00	1,18	4,96